

Biannual Journal of Applied Counseling (JAC)
2023, 13 (1), 13-32
Received: 06 Feb 2023
Accepted: 18 July 2023
DOI: 10.22055/jac.2023.42919.1934
Original Article

دوفصلنامه مشاوره کاربردی
دانشگاه شهید چمران اهواز
۱۳-۳۲، ۱۳(۱)، ۱۴۰۱
دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷
پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۷
نوع مقاله: پژوهشی اصیل

An integrated perspective on the factors that shape marriage in Iran: a qualitative study

Masood Taghadossi¹, Mohammad Naghi Farahani², Morteza Mantaghi³

1. PhD student, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran.
2. Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran. (Corresponding Author) mn.farahani@khu.ac.ir
3. Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Kharazmi, Tehran, Iran.

Abstract

The formation of marriage is an important decision in people's lives. This study aimed to identify the effective factors in the formation of official marriage and develop an integrated model for marriage using the qualitative grounded theory approach (Strauss & Corbin, 1990). The data were collected through interviews with subject-matter experts and the data were theoretically saturated with 10 interviews. The data from each interview were recorded, coded, and then classified into main categories, subcategories, and themes. Data analysis revealed 118 secondary codes, 30 themes, 10 subcategories, and 3 main categories (extramarital, intramarital, and individual factors). The findings of this study showed that according to experts, extramarital, individual, and intramarital factors are the most effective factors in the formation of marriage. The most important extramarital factors affecting the formation of marriage are family, economic, social, and cultural factors. Besides, individual factors affecting marriage are individual inhibitors, individual facilitators, and goals. Finally, the most important intramarital factors affecting marriage are knowledge, age, attractiveness, and the initiation of marital relationships. The findings of this study can have some implications for counseling, education, and macro policies related to marriage. Using the data from this study, a model can be developed for people who are about to marry.

Keywords: Formation of marriage, factors affecting the formation of marriage, integrated perspective, qualitative research

Extended Abstract

Introduction

Marriage refers to a relationship in which a man and a woman influence each other's lives, share in each other's thoughts and emotions, and engage in joint activities (Baron et al., 2006). A marriage will be successful if it is formed based on correct selection criteria (Vanover, 2016; MansooriNia et al., 2012). Several studies have addressed marriage formation, and some of them have focused on one or more limited variables (e.g., the opportunity to marry) (Koosheshi & Khalili, 2019). Moreover, some others have tried to develop a model of effective factors in premarital counseling (e.g., the four-faceted model of "informed" premarital counseling with a native and cultural perspective) (Tehrani et al., 2021). A couple of studies have also evaluated the formation of marriage with a focus on other marriage-related variables, such as marriage stability (Kerrigan & Bailey, 2021) and marital satisfaction (Ismaili & Dehdast, 2014). Studies that have evaluated one or more limited variables did not intend to adopt an integrated approach to the factors that shape marriage. In addition, in most of these studies, the starting point of the interviews was the group of non-experts. Studies that tried to explain the formation of marriage in premarital counseling models, for example, the four-faceted model of "informed" premarital counseling, have explored the lived experience of experts to identify the effective factors in premarital counseling to conceptualize and categorize factors affecting the formation of marriage. They have revealed awareness and acceptance as the main components and health, similarity, fitness, and skills as the dimensions of the premarital counseling model. These studies reveal what effective factors should be taken into account from the moment a man and women enter the

counseling room to contribute to the formation of marriage and how the counseling process should be implemented to be more effective. However, these studies have not accounted for cultural, social, political, and economic factors affecting premarital relationships. The third group of studies addressed other variables such as marital satisfaction affecting the formation of a marital relationship. For instance, Ismaili and Dehdast (2014), evaluated the effective factors in people who have been married for 6 to 7 years. The passage of time can affect the validity of the data. Furthermore, people who were not satisfied with their marital relationship were also not addressed in these studies. A review of the literature did not show an integrative model for the factors affecting the formation of marriage. To this end, the present study aims to identify the effective factors in the formation of marriage as part of integrative and comprehensive research on marriage, to bridge the gaps in previous studies concerning interviews with the target group, and to increase the accuracy of the data collected by surveying subject-matter experts. This study also aimed at identifying the factors affecting the formation of marriage in people who are about to marry. The findings of this study will be used to develop a semi-structured questionnaire to identify the factors affecting the formation of marriage in the target group.

Methods

This study was conducted using the qualitative grounded theory approach developed by Strauss and Corbin (1990).

Procedures

The data in this study were collected through interviews with subject-matter experts who were selected through purposive sampling. The interviews were conducted based on a review of the literature. Afterward, the first expert was surveyed using an unstructured interview. The content of the first interview was analyzed with MAXQDA software. The significant statements and related themes in the interview were identified and reviewed several times. The content of the subsequent interviews was analyzed using regular comparisons. After primary coding, similar and related codes were categorized as secondary codes. Then, the secondary codes related to the related themes were classified into related subcategories and main categories. After line-by-line analysis, open and closed coding, as well as axial and selective coding, the validity of the coding scheme was evaluated by another expert. Afterward, the content of the first interview and the initial questions were used to conduct the second interview. This process continued until the collected data were saturated in the last interview. After completing the interviews and coding process, to ensure the credibility and adequacy of the data, the extracted codes and categories were reviewed by one of the participants and two Ph.D. candidates in psychology in the 8th and 9th semesters, and the extracted themes and categories were revised based on their feedback.

Results

The data were saturated with a total of 10 interviews with marriage experts. A total of 362 primary codes extracted from the interviews revealed 118 secondary codes. Moreover, 49 codes accounted for extramarital factors, 36 secondary codes were related to individual factors, and 33 codes accounted for intramarital factors. The secondary codes were reduced to 30 themes based on their thematic similarity. A total of 14 themes accounted for extramarital factors, 7 themes were classified into individual factors, and 9 themes were merged into intermarital factors affecting the formation of marriage. The extracted themes were clustered into 10 subcategories; 4 subcategories accounted for intramarital factors, 3 subcategories were related to extramarital factors, and 3 subcategories were clustered into individual factors. The subcategories were clustered into 3 main categories including extramarital, individual, and intramarital factors based on their characteristics and similarities. Extramarital factors effective in the formation of marriage were family characteristics, family facilitation, family hindrance, family influence on choice, family system, political factors, economic factors, social context, media, cultural indicators, cultural customs, cultural diversity, and religion. Individual factors affecting the formation of marriage were avoidance of responsibility, individuality, personality traits, education and age, the severity of needs, individual preparations, low-level goals, and high-level goals. Finally, intramarital factors accounting for the formation of marriage were psychological attractiveness, sexual attractiveness, accurate knowledge, awareness of the relationship, mutual recognition of self and the other party, differences, similarities, social activity, and social participation.

Discussion and Conclusion

The findings indicated that the family is the most effective sub-category of extramarital factors affecting the formation of marriage. What is passed on from the extended family to the children has a decisive role in the formation of their marriage by influencing the children's attitude towards marriage (Abbasi & Hosseini, 2018). Through adherence to traditional culture, lack of emotional connection with children, interference with decision-making, economic conditions, and lack of appropriate behavior with suitors, the family can affect matchmaking for their children and is considered an influential factor in delaying marriage (Akbari et al.,

2021). Furthermore, parenting styles and extended family interactions influence children's emotional maturity and affect their perception of marriage and their desire and tendency to marry (Bahmani Makvandzadeh et al., 2021). Iranian families have a remarkable influence on and a tendency for controlling their children's marriage, as recognized even in Iranian cultural literature (Delavari et al., 2022). The second sub-category accounted for extramarital factors including political, economic, and social factors. This category accounted for four themes including political factors, economic factors, social factors, and media. Economic, social, and cultural factors and the inattention of officials are considered important obstacles to the formation of marriage (Taheri et al., 2018). Formation of marriage requires minimum economic power to provide housing and support the expenses of the new family, and when young people at the marriage age do not have such preparation, they are forced to postpone their marriage (Tajbakhsh & Nasiri, 2019). Ineffective marriage-related policies and unsuccessful implementation of such policies adversely affect the marriage rate in the community. Marriage incentives in Iran are only on paper, and economic and social problems are still considered an important obstacle to forming marriage in Iran despite numerous incentive packages (Taheri et al., 2021). Marriage age is also determined by cultural, economic, and social factors, highlighting the important role of extramarital factors (Alai Busjin, 2021). Recognizing the threatening factors or obstacles to marriage and resolving them can contribute to the formation of marriage. Furthermore, taking into account cultural, economic, and social factors and the destructive role of the extended family can facilitate the formation of marriage (Kyani et al., 2021). In addition, facilitating the economic and financial conditions of young people, providing facilities, pursuing urban decentralization policies, and avoiding loosely-developed policies (e.g. the fewer children, the better life) are effective factors contributing to the formation of marriage and its health (Jahangirzadeh et al., 2021). In the technology and communication age, the influence of digital media and cyberspace cannot be ignored. The frequency of using online social networks and the exposure to national and international social media are effective in defining love and attitudes to marriage (Abbasi Shawazi & Delavar, 2019). In addition to their adverse effects, online networks and media can contribute to matchmaking and thus play a positive role in the formation of marriage (Akbari & Nakhai Rad, 2019). Online and internet matchmaking has replaced the dominant methods of choosing a partner in society (Hoseini et al., 2019). It should be noted that the ideology governing the media regarding the formation of marriage can lead to the induction of phenomena such as white marriage, changing the culture of permanent marriage, and changing the taste of the audience (Alipour et al., 2019). The participants of this study admitted that online matchmaking is mostly used to destroy marriages and hinder the formation of marriages, and the patterns presented by online media also negatively affect the formation of marriage. The findings of the present study indicated that cultural indicators, cultural customs, cultural diversity, and religion are of the factors influencing the formation of marriage. Following the findings from the present study, awareness of the concept of marriage can play a role in its formation. Culture defines this concept with its assumptions and determines its formalities and conditions and how to perform it (Narsians et al., 2018). Traditionalism, modernity, or religiosity can be one of the cultural characteristics of any society. In the culture of modernity, marriage takes place based on individualism, desire, and as an interpersonal contract, while in religious communities, the goal of marriage is to reach individual and social sublimity. This issue confirms the influence of modern culture on the formation of marriage. Furthermore, religion can create high-level goals for marriage. With its rules, religion can determine order and direction for people's social life (Mohebi & Salehizadeh, 2019). Modernity is followed by cultural changes, and cultural changes cause changes in people's attitudes, including their attitudes toward marriage (Sadeghi & Rezaei, 2018). In addition, we should not overlook the facilitating role of new technologies such as the Internet and cyberspace in the development of the culture of modernity and its influence. The absence of religious prejudices when forming inter-religious marriages is considered a prerequisite for a successful marriage (Shirdel et al., 2021). According to experts, the presence of cultural, social, and family controls can lead people to the formation of marriage. Despite an increase in individualistic ideas, the formation of marriage under the influence of collectivist culture is still dependent on extramarital factors such as family, social, political, and economic issues.

The participants in this study believed that individual inhibitors, facilitators, and goals have the greatest effect on the formation of marriage, respectively. Overall, individual inhibiting factors such as avoiding responsibility, individuality, inhibiting personality traits, education, and age have the most adverse effects on the formation of marriage. The decline of family ties and the emergence of individualism (Ebrahimi, 2019), male and female lifestyle, education, employment, fear of the future, and role models (Shuaa Kazemi & Farozandepour, 2019) are considered obstacles to the formation of marriage. Following these findings, it can be concluded that credentialism and the desire to continue education increase the age of marriage, and increasing age is associated with increasing fears and unpleasant experiences about marital relationships through observation. Furthermore, with increasing educational degrees, finding a good job becomes more difficult and at the same time, people's expectations of marriage also change. Uncertain conditions, the family's inability to support children, transition to adulthood, and fear of rejection from the opposite sex are other obstacles to marriage (Bani Jamali & Sadeghi Fasai, 2020). The findings of the present study indicated that currently, people who are about to marry are more involved with individual obstacles to the formation of

marriage than any other individual factor. In addition to the inhibiting factors, the findings showed that the facilitating factors such as the severity of needs, individual preparations, and cognitive factors are most effective in the formation of marriage. Plainness, mutual understanding, courage to act, skills, independence, and family support are effective in facilitating the formation of relationships (Zarean, 2018). Furthermore, age, suitable economic status, love (Karimi, 2021), self-awareness, kindness, responsibility, honesty, and emotional maturity are among the effective individual factors contributing to the formation of marriage (Derakhsh et al., 2018). According to the participants in this study, some needs such as the need for love, the need for sex, and the need for socialization in most people can be satisfied through marriage based on the principles approved by the community. The findings also indicated that the individual's goals are effective in the formation of marriage. These goals can be divided into high-level and low-level goals. The high-level marital goals in Iran are mainly peace, psychological security, pleasure, emotional support, self-fulfillment, growth and maturity, the obligation to moral commitment and aimlessness, cooperation in building a common meaning for life, support, and care in interpersonal relationships, and responsibility (Delavar et al., 2016). According to Islamic teaching, the goals of the formation of marriage are family formation, personality development, increasing sustenance, preserving chastity and immunity from sin, increasing faith, and raising a righteous generation (Rezaei, 2018). From a religious perspective, the sublime goal of the formation of marriage can be considered to be born and achieve peace in a family's emotional relationships (Shahedeh & Bahador, 2020). A review of previous studies showed that the low-level marital goals identified in this study, such as reducing family pressure, avoiding existing difficult conditions, emotional experience, economic security, and speculative thinking have received less attention in the literature.

The data in this study revealed that intramarital factors including awareness of self and others, homogeneity, intramarital attraction, and marital formalities affect the formation of marriage. Furthermore, factors such as accurate knowledge, knowledge of the relationship, mutual knowledge of self and the other party, differences, similarities, psychological attraction, sexual attraction, social presence, and social participation were found to be effective in the formation of marriage. According to the participants in this study, having awareness about oneself and the other and marriage was the most important intramarital factor effective in marriage. They also considered full knowledge of oneself and marriage as a prerequisite for forming a healthy marriage (Rezaei, 2018). A correct understanding of oneself and the marital conditions can increase the decision-making power for the formation of marriage. Accordingly, the acquisition of self-awareness leads to discarding unrealistic and sometimes destructive expectations and standards in the formation of marriage (Salehi Mobarakeh et al., 2022). Recognizing each other's characteristics and temperaments is one of the prerequisites for gaining knowledge about the other party and can guarantee the success of marriage (Azami et al., 2021). In addition to helping a person to make a choice, knowing the other party is also effective in planning to interact with him/her. Self-awareness and self-knowledge can contribute to engaging in successful marital relationships (Akbari et al., 2022). The finding from this study showed that people's knowledge about marital conditions, in addition to self-awareness and knowledge about their characteristics and needs, along with the knowledge of the other party's characteristics, can affect the possibility of formation or not formation of marriage. According to the participants, homogeneity was the second most important intramarital factor affecting the formation of marriage. Physical, social, economic, and ethnic homogeneity can enhance the perception of peace in marriage (Naini, 2018). The data in the present study also highlighted the importance of paying attention to the differences and showed factors such as homogeneity in religious beliefs, needs, culture, and worldview can be effective in the formation of marriage. Cultural homogeneity is one of the contributing factors to the formation of marriage (Zarean, 2018). Furthermore, people's resilience to differences is of special importance in the formation of marriage (Tehrani et al., 2021). Homogeneity is related to differences and similarities. This study showed that similarities alone are not enough to form a marriage and acceptance of differences is also effective. The existence of differences in couples is inevitable. If these differences are not accompanied by acceptance, they can make it difficult for people to make decisions about the formation of marriage. Furthermore, interpersonal attractions, including attitudes, honesty and ethics, appearance, and social status make the parties tend to form a marital relationship (Rajabi et al., 2018). Rich attractions for the other party are considered to be one of the essential components of marriage management (Rostami et al., 2020). Beauty, good temperament, wisdom, resemblance, observance of faith, and piety are some of the charms that affect the formation of marriage (Hasani & Nouri, 2021). The participants in this study stated that the way to get to know the other party is effective in the formation of marriage. Social proximity can enhance the opportunity to form a marital relationship. University is an environment that provides the opportunity for people to get to know each other in the pre-marriage phase. On the other hand, the university can reduce the effect of cultural and religious differences on the formation of marriage (Rajabi et al., 2018), confirming the role of social proximity in the formation of marriage. The formation of marriage and its practices depend on the place where a person behaves economically and socially differently from others. People in the upper social classes tend to marry under the influence of modernity and its practices, while marriage among the members of the lower classes is mainly affected by traditional and kinship practices (Balali & Makhdumi, 2021).

Following the findings of the present study, it seems that despite the growing trend of individualistic thinking, the formation of marriage under the influence of collectivist culture is still affected by extramarital factors such as family, social, political, and economic issues. The factors hindering the formation of marriage have a more prominent role than the factors that facilitate the formation of marriage in the minds of people. The results also indicated increasing knowledge about oneself, the other party, and the marital conditions can increase the chances of the formation of marriage.

Ethical consideration

It should be noted that in all stages of the research, all relevant ethical principles, including confidentiality of information of participants and questionnaire information, explaining the purpose of the research to the Participants, receiving informed consent from the participants, and assuring them of their freedom to leave the study have been observed. This research has an ethics code with IR.KHU.REC.1401.043

Funding

This study was carried out at the personal expense of the researchers and no financial resources were received in any of the stages of this research.

Conflict of interested

This research does not conflict with personal or organizational interests.

Authors' contributions

The first author was in charge of the executive actions and conducting the interviews, and the research was conducted by the other authors. Coding, text of interviews, explanation and conclusion of the research have also been done with the cooperation of all researchers.

Acknowledgments

We hereby thank all the experts and participants of this research.

یکپارچه‌نگری در عوامل شکل‌دهنده ازدواج در ایران: مطالعه کیفی^۱

مسعود تقدسی^۱، محمد نقی فراهانی^۲، مرتضی منطقی^۳

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۲. استاد گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

mn.farahani@khu.ac.ir

۳. استاد گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

چکیده

شکل‌دهی ازدواج یک تصمیم مهم در زندگی افراد است. هدف این پژوهش، شناسایی عوامل مؤثر در شکل‌گیری ازدواج رسمی در قالب یک طرح منسجم و آماده‌سازی مقدمات ارائه یک مدل یکپارچه برای ازدواج است. برای دستیابی به اهداف تعیین شده از روش کیفی (گراندد تئوری اشتراوس و کوربین) استفاده شد. برای گردآوری داده‌ها، مصاحبه با متخصصان تا حد اشباع نظری پیش‌رفت و در نهایت ۱۰ مصاحبه انجام شد. بعد از هر مصاحبه داده‌ها ثبت، کدگذاری و سپس در قالب مفاهیم، مقولات فرعی و مقولات اصلی طبقه‌بندی شدند. تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی ۱۱۸ کد ثانویه، ۳۰ مفهوم، ۱۰ مقوله فرعی و ۳ مقوله اصلی، عوامل برون‌زوجی، میان‌زوجی و فردی شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد از نگاه متخصصان در شکل‌گیری ازدواج به ترتیب عوامل برون‌زوجی، عوامل فردی و عوامل میان‌زوجی بیشترین اثرگذاری را دارند. در عوامل برون‌زوجی به ترتیب خانواده، عوامل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگ؛ در عوامل فردی، عوامل بازدارنده فردی، تسهیل‌کننده‌های فردی، اهداف و در عوامل میان‌زوجی شناخت، سنخیت، جذابیت‌ها و شیوه شکل‌گیری بیشترین تأثیر را دارند. پیشنهاد می‌شود از یافته‌های این پژوهش در مشاوره‌ها، آموزش و سیاست‌گذاری‌های کلان مرتبط با ازدواج استفاده شود. در ادامه این پژوهش پیشنهاد می‌شود از یافته‌های به دست آمده، مصاحبه نیمه ساختاریافته تهیه و در گروه افراد در آستانه ازدواج مدل یابی صورت گیرد.

واژه‌های کلیدی: شکل‌گیری ازدواج، عوامل شکل‌دهنده ازدواج، یکپارچه‌نگری، مطالعه کیفی

مقدمه

ازدواج عبارت است از؛ رابطه‌ای که بین یک زن و یک مرد برقرار می‌شود. این رابطه با وابستگی متقابل مشخص می‌شود که در آن دو فرد بر زندگی یکدیگر اثر می‌گذارند، در افکار و عواطف یکدیگر شریک می‌شوند و به فعالیت‌های مشترک می‌پردازند (Baron et al., 2006). با قانونمند شدن زندگی اجتماعی انسان‌ها شکل‌گیری ازدواج نیز تحت‌تأثیر عوامل مختلف قرار گرفت. شکل‌دهی ازدواج، پیش‌تر به‌وسیله ساختارهای اجتماعی مورد حمایت قرار می‌گرفت، با گذشت زمان به‌تدریج موضوعی شخصی تلقی شد که در خدمت خوشبختی و رفاه فرد قرار دارد (Mousavi, 2018). ازدواجی موفق خواهد بود که در آن ملاک‌های انتخاب به درستی رعایت شده باشد یا به عبارتی شکل‌گیری مناسبی داشته باشد (Vanover, 2016; Mansoori Nia et al., 2012). شکل‌گیری درست ازدواج از عوامل مؤثر در سلامت ازدواج است (Hatami Varzaneh et al., 2015) و یک رابطه زوجی سالم نقش محافظت‌کننده در برابر آسیب‌پذیری دارد (Rafnsson et al., 2020). بی‌تفاوتی نسبت به شکل‌دهی ازدواج و در نتیجه آن تجرد قطعی نیز می‌تواند آسیب‌های فردی و اجتماعی به همراه داشته باشد (Talebpour & biranvand, 2022).

پژوهش‌های متعددی موضوع شکل‌گیری ازدواج را بررسی کرده‌اند برخی از آن‌ها به یک یا چند متغیر محدود پرداخته‌اند، به عنوان مثال؛ وجود فرصت ازدواج (Koosheshi & Khalili, 2019)، همسان‌گزینی (Al-Abdulkhani, 2019)، ضرورت و نیاز به آموزش پیش از ازدواج (Abbaspour et al., 2021)، و برخی دیگر در جهت ارائه مدل عوامل مؤثر در مشاوره پیش از ازدواج تلاش کرده‌اند، به‌عنوان نمونه می‌توان به

۱. این پژوهش دارای کد اخلاق با شناسه IR.KHU.REC.1401.043 است.

الگوی چهاروجهی مشاوره پیش از ازدواج «آگاه» با نگاه بومی و فرهنگی (Tehrani et al., 2021)، بررسی روش مشاوره ازدواج توسط خبرگان مشاوره ازدواج و استخراج الگوی مشاوره پیش از ازدواج خبره محور (Kavehee Sedeh et al, 2022) اشاره کرد. گروهی دیگر از پژوهش‌ها شکل‌گیری ازدواج را در هنگام بررسی دیگر متغیرهای مربوط به ازدواج نظیر پایداری ازدواج (Kerrigan & Bailey, 2021)، رضایت زناشویی (Ismaili & Dehdast, 2014) ارزیابی کرده‌اند. پژوهش‌هایی که یک یا چند متغیر محدود را ارزیابی کرده‌اند، قصد نداشتند نگاهی یکپارچه به عوامل شکل‌دهنده ازدواج داشته باشند. به عنوان مثال؛ در پژوهش جوانان و موانع ازدواج (Bani Jamali & Sadeghi Fasai, 2020)، مسئله بیکاری، پیش‌بینی‌ناپذیری وضعیت، ناتوانی خانواده در حمایت از ازدواج فرزندان، ترس‌ها و بی‌اعتمادی به جنس مخالف به عنوان مانع شکل‌گیری ازدواج به دست آمده اما به دیگر متغیرهای شخصیتی، روانی، اجتماعی و مذهبی و فرهنگی که می‌توانند مانع یا تسهیل‌کننده باشند اشاره نشده است. علاوه بر این در غالب این پژوهش‌ها نقطه آغازین مصاحبه‌ها گروه افراد غیر متخصص بوده است. پژوهش‌هایی که تلاش کردند شکل‌گیری ازدواج را در مدل‌های مشاوره پیش از ازدواج تبیین کنند به عنوان مثال مدل چهار وجهی مشاوره پیش از ازدواج «آگاه»، با استفاده از تجربه زیسته متخصص‌ها در مورد عوامل مؤثر در مشاوره پیش از ازدواج، عوامل مؤثر در شکل‌گیری ازدواج را مفهوم‌بندی و مقوله‌بندی شده است، سپس آگاهی و پذیرش به عنوان مؤلفه اصلی و ابعاد سلامت، تشابه، تناسب و مهارت به عنوان الگوی مشاوره پیش از ازدواج تبیین شده است. این نوع از پژوهش‌ها توضیح می‌دهند از لحظه ورود مرد و زن به اتاق مشاوره به بعد چه عوامل مؤثری در شکل‌دهی صحیح ازدواج باید در نظر گرفته شود و فرآیند مشاوره چگونه مؤثرتر خواهد بود اما برای عوامل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مؤثر پیش از آن تبیین مشخصی ندارد. گروه سوم پژوهش‌ها که شکل‌گیری رابطه زوجی را هنگام بررسی دیگر متغیرها تبیین کرده‌اند، مانند متغیر رضایت زناشویی در مطالعه اسمعیلی و دهدست (Ismaili & Dehdast, 2014)، عوامل مؤثر در شکل‌گیری را در افرادی که ۶ تا ۷ سال از ازدواجشان گذشته ارزیابی کرده‌اند. بدیهی است که گذشت زمان می‌تواند اعتبار داده‌ها را تحت تأثیر قرار دهد، از سوی دیگر افرادی که از رابطه زوجی خود رضایت نداشتند نیز مورد توجه قرار نگرفتند. در مرور پژوهش‌های پیشین الگوی یکپارچه‌نگری که عوامل مؤثر در شکل‌گیری را به صورت خاص بررسی و مدل ارائه کرده باشد یافت نشد. در حالی که نسبت نرخ ازدواج به طلاق در سال ۱۳۹۰، ۶/۱۲ بود، این نسبت در سال ۱۴۰۰ به ۲/۷ رسیده است (National portal of statistics). با نگاهی به آمار نسبت ازدواج به طلاق و پژوهش‌هایی که تأثیر شکل‌گیری را در سرانجام ازدواج تأیید کرده‌اند نظیر (Vanover, 2016)، می‌توان استنباط کرد این حیطة از دانش همچنان محل مناسبی برای پژوهش است. بنابراین، این سؤال مطرح می‌شود؛ شکل‌گیری ازدواج در حال حاضر تحت تأثیر چه عواملی است؟ از سوی دیگر در اغلب پژوهش‌های مطالعه شده برای جمع‌آوری داده‌ها، نقطه آغازین، مصاحبه با گروه هدف بوده است. این موضوع می‌تواند در دقت جمع‌آوری داده‌ها اثر بگذارد. یکی از روش‌هایی که باعث افزایش دقت در جمع‌آوری داده‌ها می‌شود، مصاحبه با متخصص‌های حوزه‌ای که پژوهش در آن صورت می‌گیرد و بعد تحلیل آن مصاحبه‌ها و سرانجام تهیه مصاحبه نیمه‌ساختاریافته برای اجرا روی اولین فرد از گروه هدف است (Delavar, 2013). بنابراین، این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر در شکل‌گیری ازدواج به عنوان بخشی از یک پژوهش یکپارچه‌نگر و جامع در مورد ازدواج، رفع انتقاد وارد شده به پژوهش‌های پیشین در مورد آغاز مصاحبه با گروه هدف و افزایش دقت گردآوری داده‌ها از طریق استفاده از متخصص‌ها به عنوان نقطه آغازین طرح‌ریزی شد. هدف دیگر آماده‌سازی مقدمات شناسایی عوامل شکل‌دهنده ازدواج در گروه افراد در آستانه ازدواج با استفاده از یافته‌های این پژوهش است. نتایج به دست آمده از این پژوهش برای ساخت پرسشنامه‌ای نیمه ساختاریافته که در شناسایی عوامل مؤثر شکل‌دهنده ازدواج، در گروه هدف به کار خواهد رفت.

روش

روش تحقیق کیفی، می‌تواند درک جامعی از دیدگاه افرادی که با پدیده‌ای خاص در ارتباط هستند در اختیار محقق قرار دهد، همچنین فرصت اکتشاف در آن پدیده را فراهم می‌کند و در مجموع روشی انعطاف‌پذیر و مؤثر در درک پدیده‌ها است. به همین جهت روش این پژوهش، روش کیفی و داده بنیاد است. در این نظریه مجموعه منظمی از رویه‌ها جهت ایجاد یک نظریه بنیادین بر خاسته از استقرا درباره یک پدیده به کار می‌رود (Strauss & Corbin, 1990). در میان انواع روش‌های دانه‌بنیاد، در این پژوهش از روش کیفی داده بنیاد کوربین و اشتراوس پیشنهاد شده در سال ۱۹۹۰ استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها در این روش مصاحبه عمیق است، بعد از اولین مصاحبه، داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نتایج به دست‌آمده مصاحبه بعدی را هدایت می‌کند.

افراد منتخب برای مصاحبه در همه تحقیقات کیفی تقریباً به روش در دسترس و هدفمند انتخاب می‌شوند (delavar, 2013). در این پژوهش افراد مورد مصاحبه به صورت متوالی با روش هدفمند تا سر حد اشباع انتخاب شدند. در نهایت ۱۰ نفر متخصص روان‌شناس مصاحبه شدند. شرط ورود به پژوهش برای متخصص‌ها داشتن بیش از ۲۰ سال تخصص حرفه‌ای در زمینه ازدواج و عضویت در هیأت علمی دانشگاه‌ها و یا حضور در مراکز دولتی تصمیم‌گیرنده در مورد ازدواج بود.

به منظور انجام مصاحبه ابتدا ادبیات پژوهش بررسی و مطالعه و مقدمات انجام مصاحبه فراهم شد. سپس متخصص اول، مورد مصاحبه بدون ساخت قرار گرفت. محتوای مصاحبه اول وارد نرم‌افزار maxqda شد. سپس محتوای مصاحبه، مرور و کلمات یا عبارات خاص مشخص و معانی مختلف آن در نظر گرفته شد. در بخش بعد مجدداً به متن برگشته و کلمات و عباراتی که به معنای استخراج شده اشاره داشتند پیگیری شدند. برای تحلیل بیشتر از مصاحبه اول به بعد از فن مقایسه منظم استفاده شد. پس از کدگذاری اولیه، کدهای مشابه و مرتبط، تحت عنوان کدگذاری ثانویه دسته‌بندی شدند. سپس کدهای ثانویه مرتبط با هم مفاهیم و مفاهیم مرتبط با هم تحت عنوان مقوله‌بندی فرعی طبقه‌بندی شدند و سرانجام مقوله‌های فرعی، مقوله‌های اصلی را شکل دادند. در مواردی که یک کد اولیه در بیش از یک کد ثانویه، مفهوم یا مقوله قرار می‌گرفت، بافت مصاحبه تعیین‌کننده جایگاه آن کد بود. پس از تحلیل خط‌به‌خط و کدگذاری باز و بسته، محوری و گزینشی اعتبار آن توسط یک متخصص دیگر، مناسب ارزیابی شد. سپس محتوای آن برای انجام مصاحبه دوم به‌علاوه پرسش‌های اولیه به کار گرفته شد. این روند تا رسیدن به اشباع داده‌ها تا مصاحبه آخر ادامه پیدا کرد. پس از اتمام فرایند مصاحبه و کدگذاری، جهت تضمین قابلیت اطمینان و کفایت داده‌ها، کدگذاری‌ها و مقوله‌بندی به یکی از شرکت‌کننده‌ها، دو دانشجوی دکتری روان‌شناسی ترم ۸ و ۹ ارائه و نظرات آن‌ها در مورد اطمینان و کفایت داده‌ها پس از بحث و بررسی لحاظ شد.

یافته‌ها

پس از اشباع داده‌ها در مجموع ۱۰ مصاحبه انجام شده با افراد متخصص ازدواج، ۳۶۲ کد اولیه به دست آمد، از آن‌ها ۱۱۸ کد ثانویه به دست آمد. از این تعداد کد ثانویه ۴۹ کد به عوامل برون‌زویی و ۳۶ کد ثانویه به عوامل فردی ۳۳ کد به عوامل میان‌زوجی اختصاص یافت. کدهای ثانویه بر اساس شباهت مفهومی به ۳۰ مفهوم تقلیل داده شدند. ۱۴ مفهوم در عوامل برون‌زویی، ۷ مفهوم به عوامل فردی و ۹ مفهوم در عوامل میان‌زوجی مربوط به شکل‌گیری ازدواج اختصاص داده شد. مفاهیم به‌دست‌آمده ۱۰ مقوله فرعی را شکل دادند، ۴ مقوله فرعی در عوامل میان‌زوجی، ۳ مقوله فرعی در عوامل برون‌زویی و ۳ مقوله فرعی در عوامل فردی تعریف شد. مقوله‌های فرعی بر اساس ویژگی‌ها و شباهت‌ها دسته‌بندی شده و ۳ مقوله اصلی عوامل برون‌زویی، فردی و میان‌زوجی را شکل دادند. شرح تفصیلی کدگذاری در جداول شماره ۱، ۲ و ۳ آمده است.

جدول ۱

عوامل برون‌زویی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

مقولات فرعی	مفاهیم	کدهای ثانویه
	مشخصات خانواده	موقعیت خانواده در جامعه، وضعیت اقتصاد خانواده.
	تسهیل‌گری خانواده	آموزش خانواده، استحکام خانواده، پذیرش متقابل فرد منتخب و خانواده طرف مقابلش، حمایت اقتصادی خانواده، حمایت خانواده در زمان شکل‌گیری ازدواج
خانواده	ممانعت خانواده	رابطه ناسالم فرد با خانواده، الگودهی نامناسب خانواده
	اثرگذاری خانواده در انتخاب	کنترل فرزند در انتخاب همسر، ارزش‌های خانوادگی مؤثر در انتخاب همسر، اهداف خانوادگی مؤثر در انتخاب همسر
	منظومه خانوادگی	تک‌فرزند بودن، نقش هم‌شیرها، ترتیب تولد
	عوامل سیاسی	سوء مدیریت مسئولین، سیاست‌گذاری‌های داخلی و خارجی
عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی	عوامل اقتصادی	مسکن، تأمین امکانات ضروری رابطه، هزینه‌های رابطه، وضعیت اقتصادی جهان و ایران، اشتغال
	عوامل اجتماعی	میزان اثر خدمات روان‌شناسی، نهادهای اجتماعی، ثبات اجتماعی، والایش اجتماعی، موقعیت فرد در اجتماع، قواعد و عرف جامعه، قوانین حقوقی
	رسانه‌ها	الگوسازی فضای مجازی، بازدارندگی فضای مجازی، تسهیل‌کنندگی فضای مجازی
	شاخص‌های فرهنگی	انتظارات فرهنگی مربوط به شکل‌گیری ازدواج، انتظارات فرهنگی از افراد در سنین خاص، جمع‌گرایی و فردگرایی، سنت‌گرایی و مدرنیته، مادی‌گرایی
فرهنگ	آداب‌ورسوم فرهنگی	پیروی از آداب‌ورسوم فرهنگی، باورهای فرهنگی، سنت‌های فرهنگی، آداب‌ورسوم فرهنگی غلط
	گوناگونی فرهنگی	تنوع قومیتی، درآمیختگی فرهنگی، پذیرش بین فرهنگی
	مذهب	سبک اعتقادی فرد، قوانین مذهبی مؤثر در رابطه

عوامل برون‌زوجی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

مشخصات خانواده: جایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده گسترده هم به‌صورت ایجاد انتظارات اقتصادی و اجتماعی در مورد شکل‌دهی ازدواج فرزندان و هم به‌صورت فراهم کردن زمینه حمایت از آن‌ها می‌تواند اثرگذار باشد. «طبیعتاً دختر و پسر که تمایل به شکل دادن یک زندگی مشترک دارند، یکی از مواردی که باید بهش فکر بکنند، شرایط اقتصادی خودشان و خانواده هاشون است.»

تسهیلگری خانواده. خانواده گسترده زن و مرد با ایجاد فشار، الگوهی مثبت، ایجاد تجارب مثبت، پذیرش فرد موردنظر برای شکل‌دهی ازدواج و حمایت از فرزند خود نقش تسهیل‌کننده در شکل‌دهی ازدواج ایفا می‌کند. «بعد از این که والدین آرامش پیدا کردند، هیچ نیازی برای تبلیغ ازدواج برای بچه‌ها ندارند، آثار رفتار پدر و مادر توی همه رفتار بچه‌ها خودش رو نشون می‌ده.»

ممانعت خانواده. ممکن است وابستگی فرد به خانواده خود یا خانواده گسترده به فرزندش و یا ارائه الگوهای ناخوشایند از ازدواج توسط خانواده گسترده به فرزندش مانع شکل‌دهی ازدواج شود. «ما برای مدیریت انگیزش حد ارضا و بازداری رو توی زندگی خانوادگیمون الگو نداریم به همین دلیل جوان هامون برای زندگی خانوادگی آماده نمی‌شند.»

اثرگذاری خانواده در انتخاب. خانواده گسترده با تعیین ارزش‌ها، تأثیرگذاری در هویت فرد، اهدافی که برای ازدواج فرزند خود در نظر دارد می‌تواند انتخاب همسر توسط فرزند خود را تحت‌تأثیر قرار دهد. این امر در نوع سنتی شکل‌دهی ازدواج بیشتر به چشم می‌خورد. «خانواده به عنوان یک کانال می‌تونه فرد رو آماده کنه، برای پیدا کردن یک همسر اما این که تا چه حد بتونه اون فرد مناسب رو پیدا کنه با مشکل مواجه هستند.»

منظومه خانوادگی. تعداد هم‌شیرها و ترتیب تولد هر یک از زوجها نقش مؤثری در شکل‌دهی ویژگی‌های هر یک از آن‌ها دارد و این ویژگی‌های شخصی می‌تواند شکل‌دهی ازدواج را تحت‌تأثیر قرار دهد. «من اگر تک‌فرزند باشم تنوم مدیریت کنم، بین خانواده‌ام و همسرم مشکل پیش میاد.»

عوامل سیاسی. معادلات سیاسی داخلی و خارجی، سوء مدیریت مدیران، مسئولان قدرت‌طلب و موقعیت حساس ایران از لحاظ جغرافیایی و سیاسی، می‌تواند باعث غفلت نسبت به امر شکل‌دهی ازدواج یا سیاست‌گذاری غلط در این زمینه شود و یا به‌طور غیرمستقیم با اثرگذاری بر عواملی چون اقتصاد شکل‌گیری ازدواج را تحت‌تأثیر قرار دهد. «ما تلاش کرد یک سنگر سیاست رو از دست ندیم خب سنگر دیگه رو از دست دادیم، سنگر کنترل‌های اجتماعی رو از دست دادیم ما سنگر روابط نزدیک بین فردی خانوادگی رو از دست دادیم.»

عوامل اقتصادی. اقتصاد در چهار سطح اقتصاد جهانی، ملی، خانوادگی و فردی می‌تواند شکل‌گیری ازدواج را تحت‌تأثیر خود قرار دهد. اقتصاد پویا به‌طور مستقیم با فراهم کردن امکانات ضروری شکل‌دهی ازدواج همچون مسکن عاملی تسهیل‌کننده است. به‌طور غیرمستقیم هم اثرگذار است. به‌عنوان مثال، با فراهم کردن فرصت اشتغال. از سوی دیگر اقتصاد ضعیف فرد را در وضعیت ناتوانی در برآورده کردن ملزومات شکل‌دهی ازدواج قرار می‌دهد. «دو تا مسئله توی مسئله اقتصادی هست، اونهایی که خیلی وضعیت مالی بدی دارند نمی‌تونند توی ازدواج وارد بشند، اونهایی هم که از نظر مالی خیلی مرفه هستند باز هم نمی‌خواهند که به یک نفر پایین باشند.»

بسترسازی اجتماعی. اجتماع با قوانین عرفی و اجتماعی خود و مجوزهایی که صادر می‌کند، می‌تواند نقش تسهیل‌گر یا بازدارنده در ازدواج داشته باشد. قوانین اجتماعی می‌تواند حقوقی را برای فرد پیش‌بینی کند که در صورت تجرد از آن‌ها برخوردار نخواهد بود و یا قوانین حقوقی سختی را طرح کند که ترس از شکل‌دهی رابطه را القا کند و یا مانع آن شود. جامعه به کمک نهادها و سازمان‌های مؤثر در شکل‌گیری رابطه نظیر سازمان روان‌شناسی، فشارهای اجتماعی که به افراد خود وارد می‌کند، جایگاه اجتماعی که به افراد متأهل می‌بخشد، هنجارهایی که تعریف می‌کند و جریان‌های اجتماعی خود مانند جریان‌های فمینیستی می‌تواند بر شکل‌دهی ازدواج اثر بگذارد. میزان ثبات و بی‌ثباتی جامعه نیز در این زمینه مؤثر است. «جریان‌های فمینیستی به شدت اثرگذار واقع میشد روی دخترهای ما و حتی مردهای ما. آدم‌هایی که جریان‌های فمینیستی توی وجودشون به اصطلاح سیطره پیدا می‌کنه بعضاً می‌گند مایل به ازدواج نیستند.»

رسانه‌ها. برخورد فعالانه یا منفعلانه با رسانه‌ها مخصوصاً در فضای مجازی نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری ازدواج دارد. محتوای رسانه نیز در شکل‌دهی یا عدم شکل‌دهی ازدواج مؤثر واقع می‌شود. «آنچه در شرایط رسانه‌ای کشور و جهان در حال گسترش و تنوع هست چیزی که در رسانه‌ها در امر تبلیغشون و ترویجشون دارن کار میکنن، تأثیرگذار هست توی تصمیمی که دخترها و پسرها توی ازدواج یا عدم ازدواجشون میگیرن.»

شاخص‌های فرهنگی. در اغلب فرهنگ‌ها در سنین خاص انتظاراتی از اعضای آن فرهنگ وجود دارد. در سن ازدواج نیز انتظار می‌رود که اعضا نسبت به شکل‌دهی ازدواج اقدام کنند. از جمله شاخص‌هایی که می‌توان در یک فرهنگ مشخص کرد میزان جمع‌گرایی - فردگرایی، سنت‌گرایی -

نوگرایی، زن سالاری و مادی گرایی اعضای آن فرهنگ است. «وقتی که فرهنگ بازتر و امکان برقراری ارتباط بین دو جنس بیشتر باشد، توی انتخاب افراد میتونه تأثیر بیشتری بگذاره.»^۱

آداب و رسوم فرهنگی. فرهنگ‌ها تلاش می‌کنند اعضای خود را متقاعد کنند تا از آداب و رسوم و سنت‌های فرهنگ خود پیروی کنند. این آداب و رسوم می‌توانند تسهیل گر یا بازدارنده باشند. «توی مناطق آذربایجان مراسم خاصی دارند؛ مثلاً پسره یک سیب می‌اندازه هر کسی اون سیب رو بگیره، می‌گند اون شانسش بالا است. میاد از داماد یک جایزه می‌گیره خب خود این‌ها ابزارهای انگیزشی است.»

گوناگونی فرهنگی. در جوامعی که تنوع قومیتی و فرهنگی وجود دارد، آمیختگی فرهنگ‌ها، پذیرش بین فرهنگی و وجود تفاوت فرهنگی در جامعه و خانواده‌ها محتمل است. این موضوع می‌تواند در شکل‌دهی ازدواج تأثیرگذار باشد. «ما باید ببینیم که ازدواج‌ها بر مبنای حل مسئله بین قومیت‌ها، همچنان در حال اتفاق افتادن هست.»

مذهب. اعتقادات مذهبی موجود در جامعه، خانواده و فرد و همچنین قوانین مذهبی حاکم بر جنبه‌های مختلف زندگی مردم از جمله شکل‌گیری ازدواج آن‌ها اثرگذار است. این قوانین و اعتقادات می‌تواند با محدود کردن دیگر انواع رابطه، ازدواج را تشویق کند و یا با قوانینی چون مهریه یا تعیین وظایف و مسئولیت‌هایی برای مرد و زن مانع ایجاد کند. در حال حاضر بخشی از اعتقادات و آیین‌های مذهبی حتی برای کسانی که باور مذهبی ندارند به شکل آیین‌های فرهنگی در شکل‌دهی ازدواج اثر می‌گذارد. به‌عنوان مثال می‌توان به عقد شرعی اشاره کرد. «کسی که باور مذهبی داره، حتماً باید ازدواج کنه می‌گه این باید محرم من باشه تا باهاش زیر یک سقف زندگی کنم اما اگر باور مذهبی نباشه این‌ها رو نداره.»

جدول ۲

عوامل فردی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

مقولات فرعی	مفاهیم	کدهای ثانویه
	گریز از مسئولیت	سهولت ارضای نیازها خارج از چارچوب ازدواج، مسئولیت‌ناپذیری، تعهدگریزی
	فردیت	عدم تمایل به ازدواج، گریز از محدودیت‌های ازدواج، تقویت اصالت فردی، ترجیح آزادی فردی به نیاز اجتماعی شدن
بازدارنده‌های فردی	عوامل شخصیتی	اعتمادبه‌نفس پایین، دیگر عوامل شخصیتی، اختلالات روانی - شخصیتی، سطح فردگرایی، برون‌گرایی - درون‌گرایی، پذیرش - توافق، وجدان، برآیند عوامل شخصیتی
	تحصیلات و سن	تحصیلات عالی، ادامه تحصیل، سن بالا
تسهیل‌کننده‌های فردی	فشار نیازها	غریز، نیاز اجتماعی، نیاز روانی، نیاز عاطفی، میل به ارضای نیاز خود و دیگری
	آمادگی‌های فردی	اقتصاد فردی، دانش آموختگی، مهارت‌آموزی، تحصیلات، سن، بلوغ
اهداف فردی	اهداف سطح پایین	شکل‌گیری باهدف کاهش فشار خانواده، فرار از شرایط سخت موجود، تجربه هیجانی، تأمین اقتصادی، سوداگرایی
	اهداف سطح بالا	فرزندآوری، شاد زیستی، ارضای نیازها، آرامش، تشکیل خانواده، تکامل

عوامل فردی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

گریز از مسئولیت. گریز از مسئولیت‌ها و تعهداتی که یک ازدواج به همراه دارد باعث روی‌گردانی افراد از شکل‌دهی ازدواج می‌شود. افرادی با این ویژگی‌ها نمی‌خواهند با پذیرش مسئولیت و تعهد دادن در این مورد، برای خودشان محدودیت ایجاد کنند. «یک مسئله دیگه ترسیدن از پذیرش مسئولیت یک زندگی هست. بالاخره فرد باید خیلی مسائل رو در قبال همسرش رعایت بکنه.»

فردیت. تقویت فردمحوری در فرد و ترجیح آزادی فردی به نیاز اجتماعی بودن و عدم تحمل محدودیت‌هایی که ازدواج در مسیر خودمحوری ایجاد می‌کند، می‌تواند احتمال شکل‌دهی یک ازدواج را کاهش دهد. «بعضی‌ها بجای این‌که به نیاز اجتماعی‌شون پاسخ بدهند یک نیاز فردگرایی رو در خودشون تبلیغ می‌کنند دوست دارند خودشون تنها باشند دوست دارند تو تنهایی خودشون زندگی‌شون بگذره.»

عوامل شخصیتی. برخی از ویژگی‌های شخصیتی مانند، عدم خودباوری، عدم بلوغ شخصیتی، وجود اختلالات شخصیتی و یا درون‌گرایی بالا می‌تواند مانعی در مسیر شکل‌گیری ازدواج باشد. علاوه بر این درون‌گرایی، برون‌گرایی، توافق، روان رنجوری و وجدان، هویت فرد، گرایش به فردگرایی، یکپارچگی و انسجام شخصیت می‌توانند در شکل‌دهی رابطه یا عدم شکل‌دهی رابطه اثرگذار باشند. «یک پختگی روانی واقعاً فرد باید داشته باشه اختلالات روانی و شخصیتی نداشته باشه، اینها می‌تونه که توی شکل‌گیری یک رابطه تأثیر بگذارد.»

تحصیلات و سن. میل به ادامه تحصیل در مقاطع بالا با افزایش سن، بالارفتن سطح انتظارات از خود و سطح زندگی، کاهش قدرت خطرپذیری و فرصت‌های شکل‌دهی ازدواج همراه است، در صورت عدم مدیریت موقعیت مانع شکل‌گیری ازدواج محسوب می‌شود. با افزایش سن افراد یاد می‌گیرند که می‌توان تنها زندگی کرد و نیازهای خود را خارج از چارچوب ازدواج ارضا کرد. از سوی دیگر قدرت خطرپذیری کاهش پیدا می‌کند. علاوه بر این فرد تجارب بیشتری کسب می‌کند و ممکن است با رابطه‌های شکست‌خورده بیشتری مواجه شده باشد و ترس از شکست در ازدواج در او تقویت شود و مانعی برای شکل‌دهی ازدواج محسوب شود «سن که بالا میره راه‌های دیگه‌ای رو متوجه میشند که برای رسیدن به خواسته هاشون خیلی راحت‌تر می‌تونند اون رو برسند. پس برای چی باید ازدواج کنند.»

فشار نیازها. نیازهایی نظیر نیاز به اجتماعی شدن، نیازهای عاطفی و روانی، نیازهای غریزی مؤثر در پیوندجویی و گرایش برای ارضای این نیازها می‌تواند موجب ترغیب فرد برای شکل‌دهی ازدواج شود. «برخی به دنبال تجربه یک امنیت و ایمنی دو نفره هستند. زندگی دو نفره، یک زندگی مشترکی که برای خودشون باشه و خودشون نقش‌آفرین‌های اصلی این زندگی مشترک باشن.»

آمادگی‌های فردی. میزان آمادگی‌هایی که فرد در گذشته کسب کرده می‌تواند امکان شکل‌دهی ازدواج را افزایش دهد. آمادگی‌هایی نظیر آموزه‌های قبلی خانوادگی و اجتماعی، تجارب مربوط به خانواده گسترده، آمادگی سنی، تحصیلی، بلوغ، آمادگی فرهنگی، فیزیولوژیکی اگر به صورت مناسب فراهم شده باشند در شکل‌دهی ازدواج مؤثر خواهند بود. «وقتی که دوتا آدم می‌خواهند برنند برای این که این تعهد رو داشته باشن اول باید بالغ باشن.»

اهداف سطح پایین. شکل‌دهی ازدواج یک رفتار هدفمند است و فرد برای دستیابی به اهداف خود ممکن است اقدام به شکل‌دهی ازدواج کند. این اهداف می‌توانند در تعارض با اهداف ذاتی ازدواج باشد. دستیابی به اهداف فردی نامرتبط با ازدواج مانند مهاجرت، هیجان‌طلبی، ارضای نفس اماره، تأمین اقتصادی، سوءاستفاده از دیگری، سوداگری از جمله اهدافی هستند که می‌توانند ازدواج را شکل دهند. «داریم مراجعینی رو که برای رسیدن به اهداف فردیشون ازدواج می‌کنند، برای اینکه مثلاً بتوانند از کشور خارج بشن، بتوانند از قیدوبند شرایط خانوادگی خودشون رها بشن.»

اهداف سطح بالا. افرادی که دارای اهداف والا در زندگی هستند می‌توانند از فرصت ازدواج برای رسیدن به آن اهداف استفاده کنند؛ بنابراین امکان شکل‌دهی ازدواج را بر اساس آن اهداف افزایش می‌یابد. اهدافی مانند ارضای نیازهای مربوط به نفس مطمئنه، رسیدن به معنای عشق الهی و یا حتی دوست‌یابی. «گاهی شکل‌دهی ازدواج در سطح رابطه عاشقانه در راستای عشق الهیه، اینها انسان‌هایی هستند که در واقع به طمأنینه لازم رسیدن.»

جدول ۳

عوامل درون زوجی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

مقولات فرعی	مفاهیم	کدهای ثانویه
جذابیت	جذابیت روان‌شناختی	توجه، عاطفه، تفاهم، صمیمیت، ایثار، احترام
میان‌زوجی	جذابیت جنسی	اختلالات جنسی، رابطه جنسی
آگاهی نسبت به خود و دیگری	صحت شناخت	صداقت در تبیین خود، آشنایی غیرواقع‌بینانه
	شناخت رابطه	شناخت پدیده ازدواج، شناخت هدف ازدواج
	شناخت متقابل خود و دیگری	شناخت خود، شناخت طرف مقابل، شناخت اعتقادات یکدیگر
سنخیت داشتن	تفاوت‌ها	پذیرش و سازگاری با تفاوت‌ها، درک تفاوت ساختار روان‌شناسی زن و مرد، تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی
	شباهت‌ها	نیازها، فرهنگ، خانواده‌ها، اقتصاد، تحصیلات، سن، ظاهر، باورهای مذهبی، تناسب و شباهت کلی دو طرف، اخلاق، جهان‌بینی
شیوه شکل‌گیری	حضور اجتماعی	میزان حضور در جامعه، مجاورت اجتماعی
	مشارکت اجتماعی	فعالیت اجتماعی مشترک، تفریحات مشترک

عوامل درون زوجی مؤثر در شکل‌گیری ازدواج

جذابیت روان‌شناختی. جذابیت‌هایی نظیر جاذبه‌های منطقی، عاطفی، احساس صمیمیت، ایثار، تبادلات فکری، همدلی، همدردی، ارزش‌گذاری و ارزش‌پذیری، احساس تعلق به دیگری و تبادل احترام می‌تواند یک زن و مرد را ترغیب کند که یک ازدواج شکل دهند. «در روابط مبتنی بر احترام

متقابل، جاذبه‌های منطقی و عاطفی، دو طرف روگرد هم میاره.»

جذابیت جنسی. مسائل جنسی بین دو جنس مرد و زن و پویایی‌های جنسی بین آن‌ها از طریق هویت جنسی و نیاز جنسی به‌عنوان یک ابزار در شکل‌دهی رابطه اثر گذر است. از سوی دیگر مسائل دیگری چون اختلالات جنسی، گرایش‌های جنسی نامتعارف، می‌تواند مانعی در این راه محسوب شود. «رابطه احساسی که شدید می‌شود و بعد وقتی این اتفاقات می‌افتد، دیگه وابستگی رو زیاد می‌کنه و بعد باعث میشه حالا بیاند خانواده‌ها رو در جریان قرار بدن.»

صحت شناخت. آشنایی واقع‌بینانه و صداقت در تبیین خود می‌تواند در شکل‌دهی رابطه ایفای نقش کند و این امر را تسهیل کند. «آدم‌ها اولین آدم‌ها وقتی که وارد رابطه رسمی می‌شند اینه که اول خودشون رو بشناسند بعد اون آدم رو بشناسند و برای شناختن یک آدم دیگه و خود اون آدم شما باید بتونید خیلی خیلی شفاف عمل کنید یعنی شفاف در مورد خودت و در مورد شخص دیگه.»

شناخت رابطه. شناخت ویژگی‌ها و اهداف ازدواج می‌تواند باعث تمایل به شکل‌دهی یک رابطه سالم زوجی شود. مقدمه شناخت ازدواج شناخت خود و بلوغ فکری فرد است. «یک انسانی بالغ شده یعنی اول خودش رو میشناسه و بعد می‌فهمه که وارد چه نوع رابطه‌ای می‌خواهد بشه.»

شناخت متقابل خود و دیگری. شناخت و آگاهی در مورد اعتقادات و ویژگی‌های فردی یکدیگر، مدت زمانی که طرفین برای شناخت یکدیگر در آشنایی اختصاص می‌دهند، در شکل‌گیری ازدواج مؤثر است. این شناخت نیازمند واقع‌نگری، صداقت، شفافیت است. در غیر این صورت، شکل‌گیری ازدواج می‌تواند با اختلال همراه شود. «به‌طور کلاسیک برنامه این هست هر کسی نسبت به خودش باید آگاهی داشته باشه و ببینه چگونه می‌تونه به شناخت فرد دیگه دست پیدا کنه.»

تفاوت‌ها. وجود تفاوت در ساختار روان‌شناسی مرد و زن، تفاوت‌های اجتماعی، فرهنگی، جنسیتی و فردی می‌تواند جاذبه و دافعه ایجاد کند. گاهی وجود تفاوت‌ها باعث شکل‌دهی ازدواج می‌شود و در برخی موارد این تفاوت باعث دور شدن افراد از هم و عدم شکل‌دهی یک ازدواج می‌شود. «ساختار روان‌شناختی زن و مرد به‌گونه‌ای است که ترنمش با زنه تقاضاش با مرده این رابطه اگر معکوس بشه آسیب زیاد میشه.»

شباهت‌ها. شباهت و تناسب در زمینه‌های فرهنگی، مذهبی، خانوادگی، اقتصادی، اجتماعی، سنی، زبانی، نژادی، قومیتی، فکر، احساسی، اخلاقی، دانشگاهی، تحصیلی، رشته تحصیلی مخصوصاً زمانی که زن و مرد در گروه اقلیت یک جامعه قرار می‌گیرند احتمال شکل‌دهی ازدواج را افزایش می‌دهد. شباهت‌ها به‌صورت انفرادی اثرگذار هستند و می‌تواند به‌صورت یک مجموعه نیز اثرگذار باشند. علاوه بر شباهت، وجود تناسب در موارد مذکور نیز می‌تواند نقش تسهیل‌کننده در شکل‌گیری رابطه داشته باشد. «اون چیزی که باعث می‌شه این بچه‌ها همدیگه رو انتخاب کنند، اون بحث شباهت‌هایی بود که تو همدیگه می‌دیدند. مثلاً شباهت‌هایی که از نظر قومیتی داشتند، از نظر فرهنگی زبانی در هم می‌دیدند، بعد می‌دیدند هم‌رشته هستند، هم دانشگاهی هستند.»

حضور اجتماعی. مجاورت زن و مرد در شرایط اجتماعی به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم امکان شکل‌گیری را فراهم می‌کند. ذات مجاورت می‌تواند مستقیماً ازدواج را شکل دهد و یا به‌صورت غیرمستقیم از طریق ایجاد صمیمیت زمینه‌ساز شکل‌گیری رابطه شود. «ممکن توی مهمونی توی جایی، توی خیابونی، رابطه دوستی شروع بشه.»

مشارکت اجتماعی. انجام‌دادن فعالیت‌های مشترک و یا شرکت در تفریحات مشترک یکی از موقعیت‌های اجتماعی است که می‌تواند به شکل‌دهی ازدواج کمک کند و موجب آن شود. «توی یک دانشگاه بودند، اردو با هم می‌رفتند، هم رشته بودند، تکالیف مشترک داشتند، سر تکالیف با همدیگه تعامل می‌کردند.»

بحث

پیشنهاد شده برای درک یک رفتار و حل مسائل مربوط به آن ابتدا عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن رفتار شناسایی و درک شوند (Stagg et al., 2015). بنابراین برای درک شکل‌گیری ازدواج شناخت عوامل مؤثر در شکل‌گیری آن ضروری است. پژوهش حاضر با نگاه یکپارچه‌نگر و با هدف دستیابی به عوامل مؤثر در شکل‌گیری ازدواج شرعی و رسمی در ایران انجام شد و از روش کیفی دانه‌بنیاد استفاده شد. پس از مطالعه ادبیات پژوهش، مصاحبه با افراد متخصص آغاز شد. بعد از هر مصاحبه محتوای مصاحبه با استفاده از روش اشتراوس و کوربین کدگذاری و مقوله‌بندی شد. این فرایند به صورت منظم تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. یافته‌های این پژوهش نشان داد در شکل‌گیری ازدواج به ترتیب عوامل برون‌زوجی، عوامل فردی و عوامل میان‌زوجی

بیشترین اثرگذاری را دارند. در عوامل برون‌زوجهی به ترتیب خانواده، عوامل اقتصادی و اجتماعی و فرهنگ؛ در عوامل فردی، عوامل بازدارنده فردی، تسهیل‌کننده‌های فردی، اهداف و در عوامل میان‌زوجهی شناخت، سنخیت، جذابیت‌ها و شیوه شکل‌گیری بیشترین تأثیر را دارند.

مقوله برون‌زوجهی

خانواده مؤثرترین مقوله فرعی از عوامل برون‌زوجهی در شکل‌دهی ازدواج تشخیص داده شد. مشخصات خانواده گسترده، تسهیلگری خانواده، ممانعت خانواده، اثرگذاری خانواده در انتخاب، منظومه خانوادگی از مفاهیم این مقوله هستند. آنچه از خانواده گسترده به فرزندان انتقال می‌یابد با اثرگذاری بر نگرش فرزندان به ازدواج، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری ازدواج آن‌ها دارد (Abbasi & Hosseini, 2018). خانواده از طریق پایبندی به فرهنگ سنتی، عدم ارتباط عاطفی با فرزندان، دخالت در تصمیم‌گیری، شرایط اقتصادی و عدم رفتار مناسب با خواستگار در زوج‌یابی فرزندان خود اثرگذار است و عاملی تأثیرگذار در تأخیر ازدواج محسوب می‌شود (Akbari et al., 2021). از سوی دیگر سبک‌های فرزندپروری و تعاملات درون خانواده گسترده از طریق اثرگذاری بر بلوغ عاطفی، ادراک آن‌ها را از ازدواج تعیین و میل و گرایش آن‌ها را به ازدواج تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (Bahmani Makvandzadeh et al., 2021). خانواده ایرانی نفوذ و میل گسترده‌ای برای نظرات و کنترل ازدواج فرزندان دارد این موضوع را حتی در ادبیات فرهنگی ایران می‌توان تشخیص داد (Delavari et al., 2022). با توجه به یافته‌های پژوهش و مطالعه پژوهش‌های پیشین، می‌توان چنین استنباط کرد خانواده به واسطه تأثیری که از بدو تولد بر فرزندان خود دارد، همچنین اختیاراتی که جامعه، فرهنگ و قانون در اختیارش می‌گذارد نقش مؤثری در شکل‌گیری ازدواج دارد.

دومین مقوله فرعی مؤثر از عوامل برون‌زوجهی، عوامل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بود. به ترتیب اهمیت چهار مفهوم عوامل سیاسی، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، رسانه‌ها در این مقوله به دست آمد. عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بی‌توجهی مسئولان را از موانع مهم شکل‌گیری ازدواج ارزیابی می‌شود (Taheri et al., 2018). شکل‌دهی ازدواج نیازمند حداقل توان اقتصادی برای فراهم کردن مسکن و تأمین مخارج خانواده جدید است و زمانی که افراد در آستانه ازدواج چنین آمادگی را نداشته باشند، ناچار می‌شوند ازدواج خود را به تعویق بیندازند (Tajbakhsh & Nasiri, 2019). سیاست‌گذاری‌های ناکارآمد و اجرای ناموفق سیاست‌های مرتبط با ازدواج نقش مؤثری در وضعیت ازدواج در جامعه دارد، مشوق‌های ازدواج در ایران تنها روی کاغذ نوشته می‌شود و مشکلات اقتصادی و اجتماعی با وجود بسته‌های تشویقی متعدد همچنان مانع مهمی در راه شکل‌دهی ازدواج در ایران محسوب می‌شود (Taheri et al., 2021). سن ازدواج نیز توسط عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی تعیین می‌شود، این موضوع نقش مهم عوامل برون‌زوجهی را مورد تأکید قرار می‌دهد (Alai busjin, 2021). شناخت عوامل تهدید ساز یا موانع ازدواج و رفع آن‌ها می‌تواند به شکل‌گیری ازدواج کمک کند، عوامل فرهنگی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی در کنار نقش مخرب خانواده گسترده، عواملی هستند که توجه به آن می‌تواند به شکل‌دهی ازدواج کمک کند (Kyani et al., 2021)؛ تسهیل در وضعیت اقتصادی و معیشتی جوانان، ایجاد امکانات، تعقیب سیاست‌های تمرکززدایی در چارچوب شهرنشینی، عدم کاربرد سیاست‌های بدون دوراندیشی (مانند فرزند کمتر زندگی بهتر) از عوامل مؤثر در شکل‌گیری ازدواج و سلامت آن محسوب می‌شود (Jahangirzadeh et al., 2021). این پژوهش‌ها هم جهت با یافته‌های پژوهش حاضر تأکید می‌کنند برای سامان دادن به وضعیت شکل‌گیری ازدواج نیاز به اتخاذ سیاست‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کارآمد است. در مجموع، افراد در بستر جامعه زندگی می‌کنند، ازدواج نیز در همین بستر شکل می‌گیرد، بنابراین متغیرهای اجتماعی در شکل‌گیری ازدواج تأثیر می‌گذارند. از سوی دیگر در دنیای مدرن اغلب نیازهای روزمره انسان‌ها به واسطه پول و اقتصاد مناسب تأمین می‌شود و ازدواج نیز نیازمند حداقل توانایی‌های است که اگر برآورده نشوند، شکل‌گیری ازدواج با خطر مواجه می‌شود. به همین ترتیب، تصمیم‌های سیاسی دولت‌ها چه از طریق غیرمستقیم و تأثیر بر متغیرهای اجتماعی و اقتصادی، چه به صورت مستقیم با در نظر گرفتن تسهیل‌گرهای شکل‌دهی ازدواج یا موانع تراشی بر شکل‌دهی ازدواج اثر می‌گذارند.

در عصر فناوری و ارتباطات نمی‌توان قدرت نفوذ رسانه‌های دیجیتال و فضای مجازی را نادیده گرفت. شرکت‌کنندگان این پژوهش نیز به اهمیت نقش فضای مجازی و رسانه‌ها در شکل‌دهی رابطه زوجی اشاره کردند. میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، میزان تماشای رسانه‌های جمعی داخلی، میزان تماشای رسانه‌های خارجی در تعریف عشق و نگرش به ازدواج مؤثر هستند (Abbasi Shawazi & Delavar, 2019). در کنار نقش منفی، فضای مجازی و رسانه می‌تواند دایره همسرگزینی را گسترش دهد و از این طریق در شکل‌دهی ازدواج نقش مثبت داشته باشد (Akbari & Nakhai Rad, 2019). همسریابی اینترنتی و مجازی به‌عنوان جایگزین روش‌های غالب همسرگزینی در جامعه شده است (Hoseini et al., 2019). حال باید توجه داشت، ایدئولوژی حاکم بر رسانه‌ها در خصوص شکل‌گیری ازدواج القای پدیده‌هایی نظیر ازدواج سفید، تغییر فرهنگ ازدواج دائم و تغییر ذائقه مخاطبان است. (Alipour et al., 2019). این یافته‌ها نشان می‌دهد فضای مجازی و رسانه می‌توانند ابزاری قدرتمند در جهت اجرای سیاست‌های مرتبط با ازدواج باشند. شرکت‌کنندگان این پژوهش اذعان داشتند این ابزار بیشتر در جهت تخریب ازدواج و ممانعت از شکل‌گیری ازدواج به کار گرفته شده است و الگوهای ارائه

شده در فضای مجازی نیز در این زمینه تأثیرگذاری منفی دارند.

سومین مقوله فرعی به دست آمده از لحاظ تأثیرگذاری در شکل گیری ازدواج، فرهنگ بود و مفاهیم شاخص های فرهنگی، آداب و رسوم فرهنگی، گوناگونی فرهنگی، مذهب در زیر مجموعه این مقوله قرار گرفتند. طبق یافته های پژوهش حاضر آگاهی نسبت به مفهوم ازدواج می تواند در شکل گیری آن نقش داشته باشد، فرهنگ با مفروضات خود، این مفهوم را تعریف و حد مرزها و چگونگی انجام آن را مشخص می کند (Narsians et al., 2018). سنتی بودن، مدرن بودن و یا مذهبی بودن از ویژگی های فرهنگی یک جامعه است. در فرهنگ مدرنیته ازدواج بر بنیاد فردگرایی، کامجویی و در سطح قرارداد بین فردی صورت می گیرد در حالی که در بافت مذهبی هدف تعالی فرد و جامعه است. این موضوع ضمن تأثیر فرهنگ مدرنیته در شکل گیری ازدواج تأیید می کند، مذهب می تواند اهداف سطح بالا برای ازدواج بیافریند. مذهب با قوانین خود می تواند، برای زندگی اجتماعی افراد نظم و سمت و سو تعیین کند (Mohebi & Salehizadeh, 2019). مدرنیته، تحولات فرهنگی را به دنبال دارد و تحولات فرهنگی باعث تغییر در نگرش افراد می شود و ازدواج هم از این قاعده مستثنی نیست (Sadeghi & Rezaei, 2018). این پژوهش تأیید می کند، شکل گیری ازدواج در ایران تحت تأثیر وضعیت ازدواج در دیگر کشورها دارد و مدرنیته وجه مشترک آنها است. علاوه بر این نمی توان نقش تسهیل کننده فناوری های نوین مانند اینترنت و فضای مجازی را در توسعه فرهنگ مدرنیته و قدرت نفوذ آن نادیده گرفت. عدم سوگیری و پیش داوری های مذهبی هنگام شکل گیری ازدواج های بین مذهبی را از پیش شرط های ازدواج موفق ارزیابی می شود (Shirdel et al., 2021). در فرهنگ های جمع گرا افراد برای ازدواج خود نگاه به جامعه خود دارند، مطابق با گفته های متخصص ها وجود کنترل های فرهنگی، اجتماعی و خانوادگی می تواند افراد را به سمت شکل دهی ازدواج سوق دهد. با وجود افزایش تفکر فردگرایانه، شکل گیری ازدواج تحت تأثیر فرهنگ جمع گرا همچنان تابع عوامل برون زوجی از قبیل خانواده، مسائل اجتماعی و سیاسی و اقتصاد قرار دارد.

مقوله فردی

از نظر شرکت کنندگان در این پژوهش پس از عوامل برون زوجی، عوامل فردی بیشترین اثر را در شکل دهی ازدواج دارد. شرکت کنندگان اعتقاد داشتند به ترتیب بازدارنده های فردی، تسهیل کننده های فردی و اهداف فردی بیشترین تأثیر را در شکل گیری ازدواج دارند. در مجموع عوامل فردی، آن هایی که مانع محسوب می شوند؛ مانند گریز از مسئولیت، فردیت، ویژگی های شخصیتی بازدارنده، تحصیلات، سن بیشترین اثرگذاری را در شکل گیری ازدواج دارند. سست شدن مفهوم خانواده و ظهور فردگرایی (Ebrahimi, 2019)، سبک زندگی دختر و پسر، تحصیلات، اشتغال، ترس از آینده و الگوپذیری (Shuaa Kazemi & Farozandepour, 2019)، از موانع شکل گیری ازدواج محسوب می شوند. از این یافته ها چنین می توان استنباط کرد، مدرک گرایی و تمایل به ادامه تحصیل، باعث افزایش سن ازدواج می شود و افزایش سن با افزایش ترس ها و افزایش تجارب ناخوشایند در مورد روابط زوجی از طریق مشاهده همراه می شود، از سوی دیگر با افزایش مدارج تحصیلی یافتن شغل مناسب سخت تر می شود و به صورت هم زمان انتظارات افراد از ازدواج نیز تغییر می کند. شرایط نامطمئن، ناتوانی خانواده در حمایت از فرزندان، گذار به بزرگسالی، ترس از پذیرفته نشدن و بی اعتمادی به جنس مخالف (Bani Jamali & Sadeghi Fasai, 2020) از دیگر موانع ازدواج محسوب می شوند. یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد، در حال حاضر افراد در آستانه ازدواج در درون خود بیش از هر عامل فردی دیگر با موانع فردی شکل گیری ازدواج درگیر هستند و این موضوع می تواند عاملی در جهت کاهش عدم تمایل به شکل دهی باشد. علاوه بر این افزایش هزینه های اقتصادی و اجتماعی شکست در ازدواج، باعث افزایش قدرت بازدارنده های شکل دهی ازدواج می شود.

پس از عوامل بازدارنده، یافته ها نشان داد عوامل تسهیل گر به عنوان دومین مقوله فرعی بیشترین اثرگذاری را در شکل گیری ازدواج دارد. فشار نیازها، آمادگی های فردی، عوامل شناختی از مفاهیم این مقوله تشخیص داده شد. سادگی، درک متقابل، شجاعت برای اقدام، برخورداری از مهارت ها، استقلال، حمایت خانواده در تسهیل شکل گیری رابطه مؤثر است (Zarean, 2018) سن، وضعیت اقتصادی مناسب و عشق (Karimi, 2021)، از سوی دیگر خودآگاهی، مهربانی، مسئولیت پذیری، صداقت و پختگی هیجانی را از جمله عوامل فردی مؤثر در یک ازدواج (Derakhsh et al., 2018) محسوب می شود. مطابق با نظر شرکت کنندگان در پژوهش، نیازهایی از قبیل نیاز به عشق، نیاز جنسی و نیاز اجتماعی شدن در اغلب افراد وجود دارد و ازدواج راهی برای ارضای این نیازها در چهارچوب مورد تأیید جامعه است. درک این نیازها و شیوه ارضای آن ها در چهارچوب ازدواج مستلزم داشتن آگاهی نسبت به خود، شرایط جامعه و آمادگی هایی است که امکان ازدواج را فراهم می کند. رسیدن به بلوغ در زمینه های جسمانی و روانی و برخورداری از نگرش مثبت به ازدواج در کنار آمادگی های اقتصادی و اجتماعی انجام ازدواج را تسهیل می کند.

سومین مقوله فرعی تشخیص داده شده اهداف فرد از شکل دهی ازدواج بود. این اهداف را می توان به اهداف سطح بالا و سطح پایین تقسیم کرد. اهداف سطح بالا در ازدواج در ایران بیشتر کسب آرامش، امنیت روانی، کسب لذت، حمایت عاطفی، تحقق خود، رشد و بالندگی،

الزام به تعهد اخلاقی و بی‌هدفی، همکاری در جهت ساختن معنای مشترک برای زندگی، حمایت و مراقبت در روابط بین‌فردی و مسئولیت‌پذیری است (Delavar et al., 2016). اهداف شکل‌دهی ازدواج از منظر اسلام هم تشکیل خانواده، تکامل شخصیت، افزایش رزق و روزی، حفظ عفت و مصونیت از گناه، افزایش ایمان، تربیت نسل صالح تشخیص داده شده است (Rezaei, 2018). علاوه بر این؛ هدف متعالی شکل‌دهی ازدواج با توجه به نگاه مذهبی می‌تواند زادوولد و رسیدن به آرامش در یک رابطه عاطفی خانوادگی در نظر گرفته شود (Shahedeh & Bahador, 2020). مروری بر پژوهش‌های پیشین نشان داد اهداف سطح پایین شکل‌گیری ازدواج که در این پژوهش به دست آمد نظیر کاهش فشار خانواده، فرار از شرایط سخت موجود، تجربه هیجانی، تأمین اقتصادی، سوداگرایی مورد توجه قرار نگرفته یا کمتر مورد توجه قرار گرفته است. داشتن هدف در ازدواج می‌تواند میل و گرایش به ازدواج را افزایش دهد، اما احتمالاً سطح بالا یا سطح پایین بودن اهداف می‌تواند نتایج متفاوتی برای ازدواج به دنبال داشته باشد.

مقاله میان‌زوجی

سومین مقاله اصلی به‌دست‌آمده در این پژوهش عوامل میان‌زوجی است. مقوله‌های فرعی زیرمجموعه عوامل میان‌زوجی به ترتیب اهمیت عبارت بودند از؛ آگاهی نسبت به خود و دیگری، سنخیت، جذابیت میان‌زوجی، شیوه شکل‌گیری. در این مقوله مفاهیمی چون صحت شناخت، شناخت رابطه، شناخت متقابل خود و دیگری، تفاوت‌ها، شباهت‌ها، جذابیت روان‌شناختی، جذابیت جنسی، حضور اجتماعی، مشارکت اجتماعی در شکل‌گیری ازدواج مؤثر شناخته شدند. از نظر شرکت‌کنندگان در پژوهش، برخورداری از آگاهی نسبت به خود و دیگری و ازدواج مهم‌ترین عامل میان‌زوجی مؤثر در ازدواج بود. شناخت کامل خود و ازدواج را پیش‌شرط شکل‌دهی ازدواج سالم دانسته است (Rezaei, 2018). درک صحیح از خود و ویژگی‌های ازدواج می‌تواند قدرت تصمیم‌گیری را در مورد شکل‌گیری ازدواج افزایش دهد. در همین رابطه کسب خودآگاهی موجب کنار گذاشتن انتظارات و ملاک‌های غیرواقع‌بینانه و بعضاً مخرب در شکل‌دهی ازدواج تشخیص می‌شود (Salehi Mobarakeh et al., 2022). شناخت ویژگی‌ها و روحیات یکدیگر از پیش‌شرط‌های یک آشنایی سالم و متضمن موفقیت ازدواج است (Azami et al., 2021). شناخت دیگری علاوه بر کمک به فرد در تصمیم‌گیری برای انتخاب، در برنامه‌ریزی برای تعامل با طرف مقابل نیز مؤثر واقع می‌شود. خودآگاهی و خودشناسی می‌تواند زمینه شکل‌دهی یک رابطه موفق زوجی باشد (Akbari et al., 2022). این پژوهش نشان داد، شناخت افراد در مورد ویژگی‌های ازدواج، به علاوه خودآگاهی و شناخت نسبت به ویژگی‌ها و نیازهای خود، در کنار شناخت ویژگی‌های دیگری می‌تواند احتمال شکل‌دهی یا عدم شکل‌دهی ازدواج را تحت‌تأثیر قرار دهد.

سنخیت دومین مفهوم مهم میان‌زوجی از نظر شرکت‌کنندگان بود. سنخیت در ابعاد جسمانی، اجتماعی، اقتصادی و قومیتی می‌تواند زمینه‌ساز ادراک آرامش در ازدواج باشد (Naini, 2018). پژوهش حاضر علاوه بر این موارد اهمیت توجه به تفاوت‌ها را نیز یادآوری و عواملی چون سنخیت در باورهای مذهبی، نیازها، فرهنگ و جهان‌بینی را به موارد فوق‌الذکر اضافه می‌کند. همگونی فرهنگی را از عوامل کمک‌کننده به شکل‌گیری ازدواج است (Zarean, 2018)، به همین ترتیب، توان و ظرفیت افراد را در تاب‌آوری نسبت به تفاوت‌ها در شکل‌گیری ازدواج دارای اهمیت ویژه‌ای است. (Tehrani et al., 2021) سنخیت مربوط می‌شود به تفاوت‌ها و شباهت‌ها؛ این پژوهش نشان داد شباهت‌ها به‌تنهایی برای شکل‌دهی ازدواج کافی نیست و پذیرش تفاوت‌ها نیز اثرگذار است. وجود تفاوت در زوجها اجتناب‌ناپذیر است، این تفاوت‌ها اگر با پذیرش همراه نباشند، می‌تواند افراد را برای تصمیم‌گیری در مورد شکل‌دهی ازدواج با مشکل مواجه کند.

وجود جذابیت‌های بین‌فردی از جمله طرز فکر، صداقت و اخلاق، ظاهر و موقعیت اجتماعی باعث گرایش طرفین به شکل‌دهی رابطه زوجی می‌شود (Rajabi et al., 2018). جاذبه‌های پرمایه برای طرف مقابل را از ارکان اساسی توانمندی در مدیریت ازدواج محسوب می‌شود (Rostami et al., 2020). زیبایی، اخلاق نیکو، خردمندی، همسانی، رعایت ایمان و تقوا از جذابیت‌هایی هستند که در هنگام شکل‌گیری یک ازدواج اثر می‌گذارند. (Hasani & Nouri, 2021).

شرکت‌کنندگان در این پژوهش شیوه و چگونگی آشنایی را در شکل‌گیری ازدواج مؤثر دانستند. مجاورت اجتماعی می‌تواند باعث ایجاد فرصت شکل‌دهی رابطه زوجی شود. دانشگاه محیطی است که فرصت آشنایی در مرحله پیش از ازدواج را فراهم می‌کند. از سوی دیگر دانشگاه می‌تواند اثر تفاوت در متغیرهای فرهنگ و مذهب در شکل‌گیری ازدواج را کاهش دهد. (Rajabi et al., 2018)، این یافته از نقش مجاورت اجتماعی در پژوهش حاضر حمایت می‌کند. شکل‌گیری ازدواج و شیوه‌های آن تابع مکانی است که فرد در آن از لحاظ اقتصادی و اجتماعی متمایز از دیگران رفتار می‌کند. افراد در طبقات بالای اجتماعی بیشتر تحت‌تأثیر نوگرایی و تجدد و روش‌های وابسته به آن ازدواج خود را شکل می‌دهند و در طبقات پایین بیشتر شکل‌دهی ازدواج آن‌ها تابع روش‌های سنتی و بیشتر خویشاوندی است (Balali & Makhdumi, 2021). با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود هنگام مشاوره و سیاست‌گذاری در مورد شکل‌گیری ازدواج اولویت اول به عوامل برون‌زوجی مخصوصاً خانواده و عوامل

اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، سپس عوامل فردی به‌ویژه بازدارنده‌های فردی و در نهایت عوامل میان‌زوجی و مخصوصاً آگاهی نسبت به خود، دیگری و رابطه زوجی داده شود. پیشنهاد می‌شود در ادامه این پژوهش از یافته‌های به دست آمده مصاحبه نیمه ساختاریافته تهیه و به کمک آن مدل یکپارچه شکل‌گیری رابطه زوجی در گروه هدف ارزیابی شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد با وجود افزایش تفکر فردگرایانه، شکل‌گیری ازدواج تحت‌تأثیر فرهنگ جمع‌گرا، همچنان تابع عوامل برون‌زوجی از قبیل خانواده، مسائل اجتماعی و سیاسی و اقتصاد قرار دارد. عوامل بازدارنده شکل‌گیری ازدواج نقش پررنگ‌تری نسبت به عوامل تسهیل‌کننده شکل‌گیری ازدواج در ذهن افراد دارد و دانش‌افزایی نسبت به خود، دیگری و ویژگی‌های ازدواج می‌تواند شانس شکل‌دهی ازدواج را افزایش دهد.

اخلاق پژوهش

در تمامی مراحل اجرای پژوهش اصول اخلاقی مرتبط، از جمله محرمانه بودن اطلاعات افراد شرکت‌کننده و اطلاعات مصاحبه‌ها، بیان هدف پژوهش به شرکت‌کنندگان در پژوهش، دریافت رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان در پژوهش و اختیار خروج از پژوهش رعایت شده است. این پژوهش دارای کد اخلاق با شناسه IR.KHU.REC.1401.043 از دانشگاه خوارزمی است.

حمایت مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام گرفته و در هیچ‌یک از مراحل انجام این پژوهش هیچ‌گونه منابع مالی دریافت نشده است.

تعارض منافع

این پژوهش با منافع شخص یا سازمانی منافات ندارد.

سهام مشارکت نویسندگان

نویسنده اول اقدامات اجرایی و انجام مصاحبه‌ها را بر عهده داشته و راهبری پژوهش توسط سایر نویسندگان صورت گرفته است. کدگذاری، متن مصاحبه‌ها، تبیین و نتیجه‌گیری پژوهش نیز با همکاری همه پژوهشگران انجام شده است.

سپاسگزاری

بدین وسیله از همه متخصصین و شرکت‌کنندگان این پژوهش تشکر می‌شود.

Reference

Abbasi Shawazi, M., & Delavar, M. (2019). media, love, and marriage; Studying the relationship between social media and social media with fluid love and attitude towards marriage. *Iranian Cultural Research Quarterly*, 12(4), 51-74. (Persian). [DOI:10.22035/jicr.2019.2191.2702](https://doi.org/10.22035/jicr.2019.2191.2702).

- Abbasi, G., & Hosseini, S. (2018). Correlation between family functioning, self-differentiation, and life satisfaction with attitude towards marriage in children of veterans. *Journal of veteran medicine*, 11(1), 35-40. (Persian) [DOI:10.29252/ijwph.11.1.35](https://doi.org/10.29252/ijwph.11.1.35)
- Abbaspour, Z., Mousavi, M., & Amanoalahi, A. (2021). Design and effectiveness of premarital education program and attitude towards the divorce of children of divorce. *Women & family studies*, 9(3), 56-77. (Persian) [DOI:10.22051/JWFS.2021.35267.2655](https://doi.org/10.22051/JWFS.2021.35267.2655).
- Akbari, B., Farahbakhsh, K., & Naimi, I. (2022). Factors influencing the formation of spouse selection criteria in educated young people of Ilam city; A contextual theory. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 17(60), 83-107. (Persian) [DOR: 20.1001.1.26454955.1401.17.60.3.6](https://doi.org/10.1001.1.26454955.1401.17.60.3.6)
- Akbari, H., & Nakhai rad, Z. (2019). The sociological study of girls' marriage circle in connection with virtual space. *The first national conference on challenges and solutions for the excellence of the family institution in Islamic religions, focusing on social harms*. (Persian) [DOI:10.22034/jwcp.2023.708902](https://doi.org/10.22034/jwcp.2023.708902)
- Akbari, H., Ghafarian Mabhuot, E., & Timouri, M. (2021). A qualitative study of the role of the family in delaying the marriage of girls on the threshold of absolute celibacy. *The first national conference on the social and cultural issues and challenges of the Iranian Muslim family*. (Persian) <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1089245.html>
- Al-Abdulkhani, S. (2019). The effect of the same spouse in a healthy and stable marriage from the perspective of the Qur'an and hadiths. *Jurisprudential studies of women and family*, 2(4), 67-88. (Persian) <https://ensani.ir/fa/article/455743>
- Alai Busjin, M. (2021). Development of sociological solutions to remove cultural, social, and economic obstacles and problems of youth marriage. *Iran's social development studies*, 13(47), 237-247. (Persian) <https://sanad.iau.ir/journal/jisds/Article/821844>
- Alipour, R., Shiri, T., & Mohammad Taheri, M. (2019). Representation of social phenomena in the media (case study: "white marriage" social phenomenon). *Islamic lifestyle with a focus on health*, 4(1), 151-158. (Persian) <http://islamiclifej.com/article-1-732-fa.html>
- Azami, M., Shariatmadar, A., & Farahbakhsh, K. (2021). A qualitative study of how to get to know a spouse in women with a stable marriage. *Women and Family Educational Cultural Quarterly*, 16(54), 7-26. (Persian) [DOR:20.1001.1.26454955.1400.16.54.1.5](https://doi.org/10.1001.1.26454955.1400.16.54.1.5).
- Bahmani Makvandzadeh, P., Korai, A., Alavi, Z., & Hashemi, I. (2021). Testing the model of direct and indirect effects of family of origin functioning and parents' perception of marriage on women's depression and marital quality: the mediating role of emotional maturity. *Journal of Behavioral Science Research*, 19(4), 671-685. (Persian) [DOI: 10.29252/rbs.19.4.671](https://doi.org/10.29252/rbs.19.4.671)
- Balali, I., & Makhdoumi, Kh. (2021). Spatial segregation or social segregation? A comparative study of the marriage patterns of women in the upper and lower areas of Hamedan. *Applied Sociology*, 32(2), 129-150. (Persian) [DOI:10.22108/JAS.2021.122682.1896](https://doi.org/10.22108/JAS.2021.122682.1896)
- Bani Jamali, M., & Sadeghi Fasaei, S. (2020). Youth and obstacles to marriage. *Scientific quarterly of strategic studies of sports and youth*, 51, 9-34. (Persian) https://fasname.msy.gov.ir/article_421.html
- Baron, R., Byrne, D., & Branscombe, N. (2006). *Social psychology*, 11th edition, translation; Youssef Karmi (2015). Tehran; Ravan Publications.
- Delavar, A. (2013). *Research methods in psychology and educational sciences*, 4th edition. Tehran: Publishing House, nashre virayesh. (Persian)
- Delavar, A., Gholamzadeh Jefreh, M., & Farahbakhsh, K. (2016). Investigating the marriage goals of satisfied & dissatisfied married people (a qualitative study). *Counseling research (news & counseling research)*, 16(61), 112-133. (Persian) <http://irancounseling.ir/journal/article-1-514-fa.html>
- Delavari, P., Kargar, M., Jalili Kohanshahri, Kh., & Khoshnodi, B. (2022). Tracing the culture of parents' involvement and their role in children's marriage in Ferdowsi's Shahnameh. *Research paper on epic literature (former culture & literature)*, 18(1), 151-175. [DOR:20.1001.1.23225793.1401.18.1.6.4](https://doi.org/10.1001.1.23225793.1401.18.1.6.4) .(Persian)

- Derakhsh, A., Aslani, Kh., & Koraei, A. (2018). Identifying the factors of a successful marriage: a qualitative research databases theory study. *Strategic studies of sport and youth*, 17 (42), 215-236. (Persian) [DOI:10.30465/WS.2019.4030](https://doi.org/10.30465/WS.2019.4030)
- Ebrahimi, M. (2019). The sociological study of the causes, contexts and consequences of young people's tendency to cohabitation (case study: Tehran youth). *Strategic studies of sport and youth*, 45(18), 154-180. https://fasname.msy.gov.ir/article_330.html
- Hasani, M., & Nouri, N. (2021). The role of husband and wife duties in family strength is based on Islamic sources. *Psychological studies with an Islamic approach*, 2(4), 43-57. (Persian) <https://civilica.com/doc/1418043/>
- Hatami Varzaneh, A., Ismaili, M., Farahbakhsh, K., & Borjali, A. (2015). Presenting a model of stable and satisfying marriage: grand theory research. *Counseling and Family Psychotherapy*, 6(21), 120-149. (Persian) [DOR:20.1001.1.22516654.1395.6.1.7.0](https://doi.org/10.22010/1.22516654.1395.6.1.7.0).
- Hassani, B., haghghatian, M., & Jahanbakhsh, I. (2019). Analyzing the fields and performance of male users in virtual dating forums in Kerman city. *Applied sociology*, 31(4), 117-138. (Persian) [Doi: 10.22108/jas.2020.118841.1770](https://doi.org/10.22108/jas.2020.118841.1770).
- Ismaili, M., & Dehdast, K. (2014). Presenting a conceptual plan of the relationship between conflicts during the engagement (before marriage) and marital satisfaction (after marriage). *Family Counseling and Psychotherapy*, 14(4), 405-446. (Persian) [DOR:20.1001.1.22516654.1393.4.3.3.6](https://doi.org/10.22010/1.22516654.1393.4.3.3.6)
- Jahangirzadeh, J., Mousavi, M., Rasouli, M., & Saeedpour, S. (2021). Pathology of demographic changes by combining two damage assessment models (FMEA-IPA) (case study: West Azarbaijan province). *Quarterly Journal of Geographical Studies of Mountainous Regions*, 2(4), 23-38. (Persian) [Doi:10.52547/gsma.2.4.21](https://doi.org/10.52547/gsma.2.4.21)
- Karimi, A. (2021). Investigating and analyzing young people's attitudes towards marriage and having children. *Sports & youth strategic studies journal*, 20(52), 275-292. (Persian) https://fasname.msy.gov.ir/article_452.html
- Kavehee Sedeh, S., Yousefi, Z., & Turkan, H. (2022). Examining the method of marriage counseling by marriage counseling experts and deriving an export-oriented pre-marital counseling model. *Knowledge and research in applied psychology*, 23(1), 26-37. (Persian) [DOI: 10.30486/jsrp.2021.1890869.2252](https://doi.org/10.30486/jsrp.2021.1890869.2252).
- Kazemipour, S. (2021). Cultural changes and evolution of the contemporary family with an emphasis on marriage and childbearing. *Communication and culture strategy*, 1(1), 7-22. (Persian) [DOI:10.22034/RCC.2021.248914](https://doi.org/10.22034/RCC.2021.248914)
- Kerrigan, S., & Bailey, J. (2021). Does premarital cohabitation increase the likelihood of future marital dissolution?, *SN Social Sciences*, 1(5), 1-9. [DOI:10.1007/s43545-021-00146-1](https://doi.org/10.1007/s43545-021-00146-1).
- Koosheshi, M., & Khalili, M. (2019). Predicting the generality of Iranian women's marriage (based on the analysis of spouse selection patterns). *Iranian Journal of Social Issues*, 11 (2), 8-42. (Persian) [DOI:10.22059/IJSP.2021.82670](https://doi.org/10.22059/IJSP.2021.82670).
- Kyani, A., Nawabinejad, Sh., Ahmadi, Kh., & Taqvai, D. (2021). Identifying the risk factors of marriage stability in Iranian culture. *Family and health*, 11(2), 121-141. (Persian) [DOR:20.1001.1.23223065.1400.11.2.9.4](https://doi.org/10.23223065.1400.11.2.9.4)
- Mansoorinia, A., Etamadi, s., Fatehizadeh, M., & Hasanpour, A. (2012). Investigating the effect of premarital education on marital satisfaction of spouses in Isfahan city. *Discoveries in psychology*, 6(19), 65-78. (Persian) <https://sid.ir/paper/175076/fa>
- Mohebi, M., & Salehizadeh, A. (2019). modernity; Disruption of marriage & family formation. *Two Quarterly Journal of Islamic Studies of Social Harms*, 1(1), 179-192. (Persian) https://issh.shahed.ac.ir/article_3684.html
- Mousavi, A. (2018). *Counseling before marriage with a practical view*. Third edition. Tehran; Mehr Kavian Publications. (Persian)
- Naini, Gh. (2018). Matching couples. *Specialized quarterly journal of Islamic scholars*, 5(7), 131-162. (Persian) [DOI:10.22081/IQIRI.2018.66658](https://doi.org/10.22081/IQIRI.2018.66658)

- Narsians, E., Fayaz, E., & Ardebili, L. (2018). Investigating the cultural conceptualization of marriage and childbearing among women in Tehran: with a linguistic-cognitive sociology approach. *Women in development and politics*, 16(3), 359-377. (Persian) [DOI:10.22059/jwdp.2018.247109.1007322](https://doi.org/10.22059/jwdp.2018.247109.1007322)
- National portal of statistics. (n.d). amar.org.ir. <https://www.amar.org.ir/#559174.9>
- Rajabi, Gh., Hamidi, O., Amanoalahi, A., & Aslani, Kh. (2018). Exploring the lived experience of marital satisfaction of culturally different couples: a phenomenological study. *Counseling and family psychotherapy*, 8(1), 105-124. (Persian) [DOI:10.22034/FCP.2018.60859](https://doi.org/10.22034/FCP.2018.60859).
- Rafnsson, S. B, Orrell, M, d'Orsi, E, Hogervorst, E, & Steptoe, A. (2020). Loneliness, social integration, and incident dementia over 6 years: Prospective findings from the English Longitudinal Study of Ageing. *The Journals of Gerontology: Series B*, 75(1), 114-124. [DOI: 10.1093/geronb/gbx087](https://doi.org/10.1093/geronb/gbx087)
- Rezaei, F. (2018). Examining obstacles and solutions for easy marriage from the perspective of Islam. *Islamic studies of gender and family*, 1(1), 35-49. (Persian) <https://ensani.ir/fa/article/432790>
- Rostami, M., Nawabinejad, S., & Farzad, W. (2020). The effectiveness of premarital skills training of the pre-marriage consolidation model (Symbis) on the patterns and traumas of engaged couples. *Applied family therapy*, 1(1), 35-53. (Persian) [DOI:10.22034/AFTJ.2020.112955](https://doi.org/10.22034/AFTJ.2020.112955).
- Sadeghi, R., & Rezaei, M. (2018). Investigating the influence of value-cultural orientations on the type of attitude towards the marriage of young people in Tehran. *Strategic studies of sport and youth*, 45(18), 94-123. (Persian) https://faslname.msy.gov.ir/article_328.html
- Salehi Mobarakeh, S., Falah Yakhani, M., Vaziri Yazdi, S., & Chabokinejad, Z. (2022). Designing premarital counseling and evaluating its effectiveness on ineffective attitudes towards choosing a spouse in female students. *Cognitive Analytical Psychology Quarterly*, 13(48), 82-69. (Persian) [DOR: 20.1001.1.28222476.1401.13.48.6.8](https://doi.org/10.1001.1.28222476.1401.13.48.6.8)
- Shahedeh, Z., & Bahador, R. (2020). Methods of enriching the knowledge of couples before marriage. *Islamic studies of gender and family*, 3(5), 61-76. (Persian) <https://ensani.ir/fa/article/455737>
- Shirdel, E., Hasani, M., & Hami Kargar, F. (2021). Building a successful inter-religious marriage and its formation grounds: a qualitative study among couples in Sistan and Baluchistan province. *Sociology of social institutions*, 8(18), 373-397. (Persian) [Doi:10.22080/SSI.2022.22953.1966](https://doi.org/10.22080/SSI.2022.22953.1966).
- Shuaa Kazemi, M., & Farazandpour, F. (2019). The relationship between lifestyle & delay in marriage in college students. *Lifestyle research paper*, 5(2), 125-139. (Persian) [DoR:20.1001.1.24763101.1398.5.2.7.6](https://doi.org/10.1001.1.24763101.1398.5.2.7.6)
- Stagg, L., Bonk, A., & Rottengar, T. (1965). *Applied Social Psychology: Understanding & Managing Social Issues*. Translation: Tajik Ismaili, Azizullah & Hassanzadeh, Prasto. (2015). Tehran, Arsbaran Publications. Print 3.
- Strauss, A., & Corbin, j. (1990). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for grounded theory*. Translation: Afshar, Ebrahim. (2019). Thehran, Ney publication. Print 7.
- Taheri, M., Pajohan, A., & Mahmoudi, M. (2021). A comparative study of population policies of the Islamic Republic of Iran with several United Nations countries. *Scientific quarterly of political & international research*, 13(46), 58-80. (Persian) [Doi:10.30495/PIR.2021.686248](https://doi.org/10.30495/PIR.2021.686248).
- Taheri, Z., Mehrabani, M., & Ghasempour, M. (2018). Investigating obstacles to marriage from the perspective of Ilam University students in the academic year of 2015. *Farhang Ilam Scientific Quarterly*, 19(60 & 61), 181-206. (Persian) https://www.farhangeilam.ir/article_90097.html
- Tajbakhsh, Gh., & Nasiri, M. (2019). The relationship between economic variables and increasing the age of marriage with the approach of general population policies. *Strategic and macro policies*, 9(33), 82-103. (Persian) [Doi:10.30507/JMSP.2021.112809](https://doi.org/10.30507/JMSP.2021.112809).
- Talebpour, A., & Biranvand, M. (2022). A qualitative study of the consequences of permanent celibacy for girls. *Women and family studies*, 10 (1), 10-35. (Persian) [DOI: 10.22051/JWFS.2022.38040.2783](https://doi.org/10.22051/JWFS.2022.38040.2783).
- Tehrani, M., Kakabraei, K., & Amiri, H. (2021). Formulating a four-faceted model of "informed" premarital counseling with a local and cultural perspective and investigating its effectiveness on awareness,

acceptance, responsibility, and marital adjustment after marriage. *Quarterly Journal of Culture of Counseling & Psychotherapy*, 12 (46), 23-54. (Persian) [DOI:10.22054/qccpc.2021.44313.2481](https://doi.org/10.22054/qccpc.2021.44313.2481) .

Vanover, B. (2016). Important Factors in Marital Success and Satisfaction: Marriage Counselors' Perspectives. Retrieved from Sophia, the st. Catherine university repository website: [http:// Sophia.stkate.edu/msw-papers/685](http://Sophia.stkate.edu/msw-papers/685)

Zarean, M. (2018). An exploratory study of the reasons for the delay in marriage age from the perspective of student girls in Tehran. *Women's and Family Studies, Women's Research Institute, Al-Zahra University*, 6 (2), 89-110. (Persian) [DOI:10.22051/JWFS.2017.14955.1426](https://doi.org/10.22051/JWFS.2017.14955.1426)

